

Beleidsvoorstel

Beleidsvoorstel richt zich tot verkiezingen van 9 juni 2024 ☐ Europese verkiezingen ☐ federale verkiezingen ☒ regionale verkiezingen	13 oktober 2024: lokale verkiezingen ☐ provincieraadsverkiezingen ☐ gemeenteraadsverkiezingen
☐ Alle niveau's (van Schumanplein over wetstraat tot dorpsstraat)	

Boerenwelzijn, land- en tuinbouwers verdienen een kader waarin positieve geestelijke gezondheid voorop staat

BELEIDSVOORSTEL, DE OPLOSSING

Om effectief resultaten te boeken kwam uit een denkoefening van ILVO holistische 'een multi-actor, multi-strategie' aanpak naar voor. Die werkt op de 3 aspecten van veerkracht, namelijk:

- Stressfactoren aanpakken
- Mentale gezondheid versterken
- Barrières voor coping wegwerken (dit omvat ook de toegang tot het hulpaanbod verbeteren)

Er worden 7 groepen van stressfactoren onderscheiden: regelgeving, zwakke onderhandelingspositie, financiële onzekerheden, onzeker toekomstperspectief, prestatiedrang en waardering, beroepsrisico's, veeleisend beroep. Deze stressfactoren stapelen en ondermijnen op termijn de mens achter het land- of tuinbouwbedrijf. Heel veel van deze elementen kwamen ook naar boven bij de recente boerenprotesten.

De actieplannen op diverse niveaus kunnen helpen deze stressfactoren te reduceren. Een consequente uitvoering van de genomen engagementen is dus een eerste belangrijk werkpunt. Maar logischerwijs is bij beleidsontwikkeling/uitvoering er altijd een goede socio-economische afweging (in het actieplan welbevinden staat dat het Agentschap Landbouw en Zeevisserij haar expertise daarbij wil ter beschikking stellen)

Om de mentale gezondheid te versterken en barrières voor toegang tot hulp weg te werken moeten alle relevante actoren betrokken en gemobiliseerd worden. Zo zijn een aantal actoren wel voldoende gekend voor problemen op het bedrijf (Boeren op een Kruispunt en landbouworganisaties zoals Boerenbond en Ferm voor agra-vrouwen), maar voor persoonlijke problemen is veel minder helder waar men terecht kan. Het is dus niet altijd nodig om nieuw aanbod op te starten. Vaak kan betere bekendmaking van het bestaand hulpaanbod ook drempelverlagend werken, waardoor sneller hulp zal gezocht worden.

Het beleid kan een belangrijke rol spelen in het laten samenwerken van alle relevante actoren rond welzijn

in land- en tuinbouw gericht in eerste fase op het versterken van veerkracht/weerbaarheid en in 2de fase op het vlot vinden van de juiste hulp.

Versterken van veerkracht/weerbaarheid:

- Ondersteuning voor vormingen om stress te herkennen en te leren er mee om te gaan
 - o Dit kan al van op school gebeuren (cf. project EIP-project Mentaal welbevinden begint op school), maar kan en moet ook opgenomen worden in vormingspakketten van naschoolse vormingen aan de sector.
- Versterken/uitrollen van initiatieven als robuustheidsscans, loopbaancoaching, ... - waar de land- en tuinbouwer meer één op één geholpen wordt om persoonlijk en met zijn bedrijf weerbaarder te worden
- Ondersteunen van initiatieven die land- en tuinbouwers helpen om af en toe los te laten (ontspanning, korte of lange vakantie mogelijk maken, ...)

Barrières tot hulpaanbod (coping) wegwerken:

- Sensibiliseren rond praten over problemen,
 - o op een manier die landbouwers aanspreekt (zowel klassieke communicatie als soms ook wel eens vernieuwend: zo was de toneelvoorstelling 'Wij VarkenLand' van 10 jaar terug een manier die heel veel bedrijfsleiders geraakt heeft en op een nieuwe manier dit thema bespreekbaar maakte)
 - o dit niet alleen voor volwassen landbouwers, maar ook voor de jongeren via scholen (cfr terug Mentaal welbevinden begint op school als voorbeeld)
- Bekend maken van het hulpaanbod (zowel voor bedrijfsproblemen als persoonlijke problemen) aan landbouwers, maar ook tussen de hulpinstanties zelf, het netwerk versterken
- Diverse kanalen uitbouwen om de juiste hulp te kunnen vinden (telefonisch, maar ook digitaal bijvoorbeeld)

Naast ondersteuning en versterking van de diverse bestaande initiatieven is er voor de overheid nog meer een rol weggelegd om een structurele, goed werkende en goed gekende samenwerking tussen alle relevante actoren uit te werken waar de land- en tuinbouwers vlot toegang tot vinden via diverse kanalen en dit aangepast aan hun leefwereld.

ALGEMEEN KADER EN TOELICHTING

Vanuit de ambitie 'Samenleven en zorgen voor elkaar' (Politiek memorandum Landelijke Beweging) willen we een meer integrale aanpak van de welzijnsproblematiek in land- en tuinbouw voorstellen. Het (mentaal) welzijn staat onder druk bewijzen bevraging na bevraging. Om daar een antwoord op te bieden moeten stressfactoren enerzijds (beleidsmatig) aangepakt worden, maar moet er anderzijds ingezet worden op versterking van mentale gezondheid/veerkracht en het gemakkelijker vinden van hulp/ondersteuning.

Voor deze laatste 2 uitdagingen lopen er al diverse initiatieven. Die kunnen met de nodige steun versterkt/uitgebreid of meer uitgerold worden. Maar anderzijds ligt er een belangrijke kans in een structurele, goed werkende en goed gekende samenwerking tussen alle relevante actoren waar de land- en tuinbouwers vlot toegang tot vinden via diverse kanalen en dit aangepast aan hun leefwereld. Vraag aan het beleid om daarvoor de nodige initiatieven voor te nemen en middelen voor te voorzien.

CONTEXT EN ANALYSE

Bij een periodieke bevraging rond welzijn in 2023 is de levenstevredenheid bij de Vlaamse land- en tuinbouwer 6,5/10 (waar gemiddelde bij de bevolking 7,3/10) is en is op het laagste niveau van de 3 (gelijkaardige) bevragingen (7,5 in 2012; 7,1 in 2017).

Er zijn in de bevraging ook vragen uit de WHO-5 welbevindenindex gesteld en daarbij valt op dat 37% van de land- en tuinbouwers een score heeft die lager of gelijk aan 50 is. In de literatuur wordt bij zo'n resultaat aangegeven om te screenen op depressie. Er zijn dus indicaties (al is er geen significant verband) dat een deel van deze respondenten verhoogde kans heeft op depressie als ze zich klinisch laten screenen.

Ook valt op dat heel weinig land- of tuinbouwers effectief hulp zoeken bij problemen. Zo heeft bij persoonlijke problemen slechts 14% effectief hulp gezocht. Dit is lager dan de intentie dat te doen, maar ook deze is heel laag (25%). Bij problemen op het bedrijf, stijgt het aandeel dat hulp zoekt tot ongeveer 40%. Een belangrijk aandachtspunt is dus de bespreekbaarheid van mentale problemen en/of andere issues. Belangrijk is nog dat ongeveer de helft aangeeft niet te weten waar ze hulp kunnen vinden. Een betere bekendmaking van het bestaand hulpaanbod is dus zeker aangewezen.

De oorzaken van stress en minder welbevinden houden verband met (veranderend) beleid, tegenstrijdigheden in en verhoging van administratieve last maar ook ondernemersfactoren zoals het weer, inkomensonzekerheid, toegang tot grond, onzekerheid over de toekomst en weinig maatschappelijke waardering.

AANVULLING

achtergrondinfo – standpunten – relevantie studies of cijfers die je wil meegeven

- Eventueel verwijzen naar recent landbouwrapport op p77, 'Welbevinden' + evolutie aantal meldingen BoeK.
- Welbevinden van de boer(in) - ILVO Vlaanderen
<https://ilvo.vlaanderen.be/nl/dossiers/stress-en-welbevinden-bij-landbouwers#:~:text=De%20bedoeling%20is%20om%20tegen,land%2D%20en%20tuinbouw%20te%20verbeteren.>
- <https://www.vlaanderen.be/publicaties/hoe-gaat-het-met-u-resultaten-van-de-welbevinden-en-quete-bij-land-en-tuinbouwers>
- <https://farmwell-h2020.eu/>
- <https://www.gezondleven.be/settings/gezonde-school/mentaal-welbevinden-op-school>